

Пише
Александар
РАДИЋ

БУРА НА ШАР ПЛАНИНИ

Македонске снаге безбедности недавно су покренуле акцију „Планинска бура“. Антитерористичке полицијске јединице продрле су у села на обронцима Шар-планине и покушале да униште албанске терористичке групе. Терористи су прихватили борбу, али су се под притиском техничке и бројчане надмоћи на крају одлучили за бег. Коначни резултат је шест мртвих албанских терориста и 13 заробљеника у рукама македонске полиције.

На северу Македоније створени су услови за обуку маневарских снага намењених за примену у потенцијалним сценаријима насилног наметања решења за политичке проблеме у региону. После конфликта 2001. године, македонске снаге безбедности нису наметнуле чврсту контролу над деловима територија са већинском албанском популацијом, посебно у планинским теренима у близини границе са Косовом и Метохијом.

У складу са плановима прилагођавања структуре оружаних снага стандардима Натоа и жељама ЕУ да се демилитаризује контрола над државном границом, укинуте су карауле Граничне бригаде и сви задаци пренети су на полицију. У пракси се показало да се тиме граница отворила за пролаз терористима који су се несметано пребацивали са Космета на регион Тетова и Шар-планину. Албански ратни ветерани искористили су прилику и створили базе за обуку и сигурна склоништа за одметнике изложене притиску снага безбедности. На тај начин ојачане су маневарске структуре унутар терористичких организација и тиме се драстично повећао ризик од насиља.

На Шари су скровишта имали најтраженији терористи са Космета који су у Македонији били изван домашаја међународних снага. Вођа групе која се нашла под ударом полиције био је Љиријам Јакупи, бегунац из затвора Дубрава, у којем се налазио због почињених злочина. Он се пробио кроз полицијску блокаду, али његов колега Рамадан Шити, такође терориста, није имао среће и страдао је у сукобу са полицијцима.

Како се у први мах чини да су македонске снаге показале да су одлучне у намери одржавања реда и поретка, проблем представља то што су сада учиниле само „излет“ у легло тероризма. За темељито чишћење терена нема јасне политичке намере у влади, у којој су присутни и представници Демократске партије Албанаца (ДПА). Многи од њих су се 2001. године борили или су отворено подржавали побуну против македонских власти. Сада имају политичку моћ коју не желе да деле са другим албанским лидерима и ту се можда крије разлог за то што су македонски полицајци добили прилику да уђу у албанска села на падинама Шаре.

Терористи су разбијени у тренутку када су се у околини Тетова конфронтирале присталице ДПА и опозиционе Демократске уније за интеграцију (ДУИ). Члан парламента из ДПА Даут Решеги (у време оружаних сукоба 2001. године представљао се као командант Лека) пожалио се на то да полиција не може да заштити Тетово од криминалаца који су повезани са ДУИ. Наоружане групе из обе партије ушле су у директан сукоб и показале су да у рејону Тетова влада безвлашће. У атмосфери међуалбанског об-

рачуна у влади су се сугласили око уласка полиције у села која су центар паравојног организовања и за то су добили зелено светло ДПА. Ударац силе на крају су примили косовски терористи, што свакако представља профит за безбедност региона, али остаје отворено питање да ли се радило само о инструментализацији полиције у сврху надметања албанских партија за превласт.

На потез владиних снага из ДУИ су сасвим очекивано реаговали осудом и тврдњама да се ради о заштити интереса Мендуха Тачија, вође ДПА.

Македонска влада сада се налази под притиском лојалних грађана државе да потврди ауторитет и настави борбу против тероризма. Са друге стране, посредством владе афирмисани су интереси ДПА која нема мотива да жртвује свој утицај на Албанце и зато нема намеру да подржи на дужи рок активности македонске полиције на сузбијању албанских екстремистичких организација у околини Тетова.

Може се очекивати да ће Шара остати база за организовање и обуку маневарских снага које су један од главних генератора дестабилизације безбедносних прилика у региону. Ратни ветерани који су се борили против владиних снага на Космету, југу Србије и Македонији, нису показали намеру да се баве законитим пословима и сада су носиоци организованог криминала. Круг се затвара тако што се нелегално зарађени новац улаже у развој терористичких организација – регрутовање људи, обуку, набавке наоружања итд. Новац и несметано кретање терориста преко границе Космета и Македоније у великој мери су довели до јачања екстремних крила албанских политичких организација.

Албански екстремисти створили су организацију која може да обезбеди маневар снагама кроз све државе региона у којима постоји бројна албанска популација. Серија инцидената на северу Македоније представља доказ да постоји мрежа база које пружају уточиште терористима пред потрагом снага безбедности.

У прошлости традиционално затворена племенска култура Албанаца ограничавала је простор деловања екстремиста на локалне оквире. Моћ се налазила у рукама локалних вођа које су се тешко одлучивале за слање људи на друге терене изван властите контроле. Иако су били повезани заједничким циљевима, албански екстремисти нису били превише солидарни и били су склони да одржавају „приватизоване“ паравојне јединице. Сада, када се екстремисти могу ослонити на маневар и брзо премештање тежишта деловања, могу се очекивати само озбиљни проблеми, посебно у контексту решавања статуса Космета и наставак нарушавања суверенитета Македоније. ■